

Länsstyrelsen
Västernorrland

Beredskap och kapacitet- Mottagandet av ensamkommande barn och nyanlända

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.18 enligt regleringsbrevet 2023

Omslagsbild: En illustration där vuxna och barn går över ett jordklot
Illustratör: Danny Eriksson, Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsen Västernorrlands publikationsserie

Diarienummer: 851-173-2024

Författare: Karin Eriksby, Länsstyrelsen Örebro och Sofia Maherzi,
Länsstyrelsen Uppsala

Kontaktuppgifter:

Länsstyrelsen Västernorrland

Postadress: 871 86 Härnösand

Telefon: 0611-34 90 00

E-post: vasternorrland@lansstyrelsen.se

Webb: www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Länsstyrelsernas uppdrag 3.B.18 enligt regleringsbrev	4
2	Mottagandet under 2023	5
2.1	Asylsökande	5
2.2	Nyanlända med uppehållstillstånd	5
2.3	Ensamkommande barn	8
2.4	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet	10
2.5	Arbetsförmedlingens insatser och etableringsprogram	12
3	Länsstyrelsernas insatser under 2023	15
3.1	Nationell samverkan	15
3.2	Arbete med kommuntal, anvisningstal och fördelningstal	17
3.3	Regional samverkan	18
3.4	Intern samverkan	19
3.5	Statsbidrag som verktyg	20
3.6	Insatser för att motverka att ensamkommande barn försvinner	21
3.7	Prioriteringar i det fortsatta arbetet	21
4	Kommunernas samlade förutsättningar att anpassa verksamheten	22
4.1	Bedömning av förmåga att anpassa insatser utifrån gruppernas sammansättning och behov.....	22
5	Samlad bedömning framgångsfaktorer och utvecklingsområden	25
5.1	Ensamkommande barn	25
5.2	Nyanlända	28
5.3	Bostadsförsörjning för nyanlända	30
6	Analys beredskap och kapacitet	31
6.1	Nyanlända	31
6.2	Ensamkommande barn.....	33
7	Avslutande kommentarer	36
8	Bilagor	38

1 Inledning

1.1 Länsstyrelsernas uppdrag 3.B.18 enligt regleringsbrev

Länsstyrelserna har i uppdrag enligt förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända att verka för att det finns beredskap och kapacitet hos kommunerna att ta emot personer som omfattas av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Länsstyrelsen ska verka för regional samverkan mellan kommuner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i planering, organisering och genomförande av insatser för vissa nyanlända invandrare. Länsstyrelsen ska på regional och kommunal nivå följa upp kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet samt följa upp organisering och genomförande av insatser för vissa nyanlända.

Länsstyrelserna har även i uppdrag, enligt samma förordning, att verka för att det finns beredskap och kapacitet att ta emot asylsökande ensamkommande barn samt ensamkommande barn och unga som har beviljats uppehållstillstånd. Länsstyrelserna ska föra dialog med kommunerna om mottagande, verka för samverkan mellan kommuner i länet samt verka för långsiktighet och hållbarhet i mottagandet. Länsstyrelsen har enligt förordningen även i uppdrag att följa upp kommunernas beredskap och kapacitet avseende mottagandet av ensamkommande barn på regional och kommunal nivå. Av regleringsbrevet för 2023 framgår att:

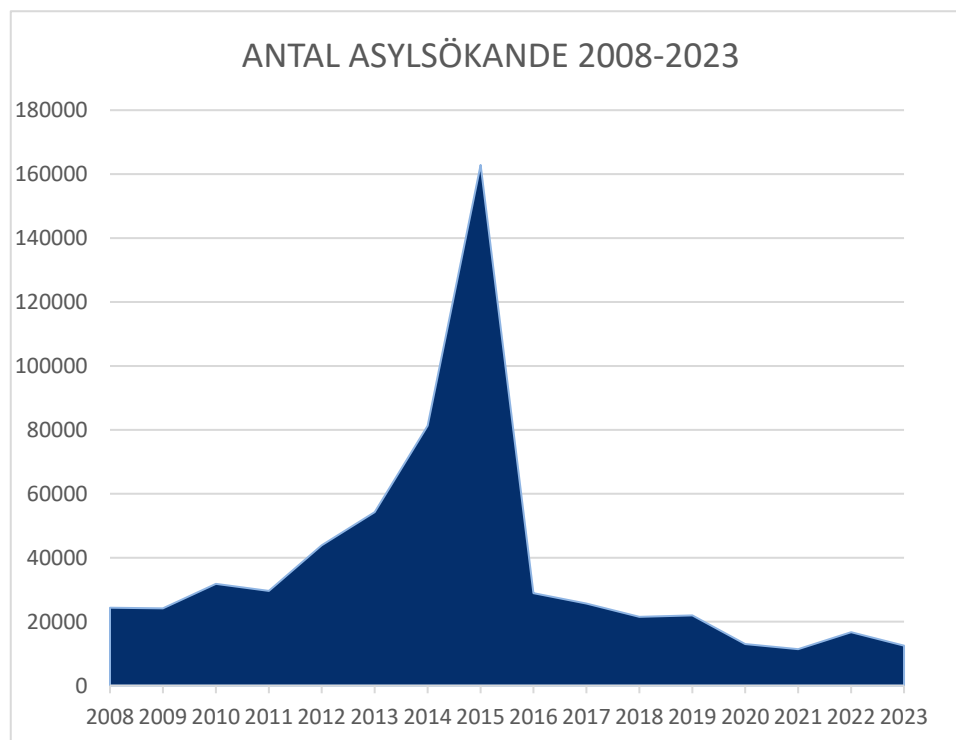
- Länsstyrelserna ska delta i genomförandet av Migrationsverkets uppdrag om anvisning av ensamkommande barn, nyanlända och personer med tillfälligt skydd till kommuner. Länsstyrelserna ska också föra en dialog med kommunerna och möjliggöra omfördelning av anvisningsandelar för ensamkommande barn, och av fördelningstalen per kommun för personer med tillfälligt skydd, innan dessa fastställs av Migrationsverket.
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län ska lämna en samlad redovisning, med bilagd rapport från varje länsstyrelse, av länsstyrelsernas arbete med mottagande av ensamkommande barn och vissa nyanlända invandrare enligt förordningen (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. En bedömning ska göras av resultaten av länsstyrelsernas insatser. Redovisningen ska innehålla en bedömning av kommunernas samlade förutsättningar i respektive län för att hantera förändringar i mottagandet och för att anpassa verksamheten utifrån gruppernas sammansättning och behov. Det ska även framgå vilka åtgärder som länsstyrelserna har vidtagit för att motverka att ensamkommande barn och unga försvinner.

Uppdraget ska senast den 1 mars 2024 redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

2 Mottagandet under 2023

2.1 Asylsökande

Under 2023 var antalet asylsökande personer 12 498, vilket är färre än jämfört med 2022 (16 738). Diagrammet nedan visualiserar antalet inlämnade förstagsansökningar om asyl från år 2008 fram till 2023.

Figur 1 Antal asylsökande 2008–2023, statistik inhämtad från Migrationsverket 2024-02-02

Andelen bifall på ansökan om asyl (förstagångsansökningar) var 26 procent. Vilket är i linje med andelen bifall 2022 (26 procent). Fram till och med år 2016 beviljades fler permanenta uppehållstillstånd än tillfälliga uppehållstillstånd. Statistiken visar att det därefter har beviljats fler tillfälliga uppehållstillstånd på grund av förändringar i Utlänningslag (2005:716).

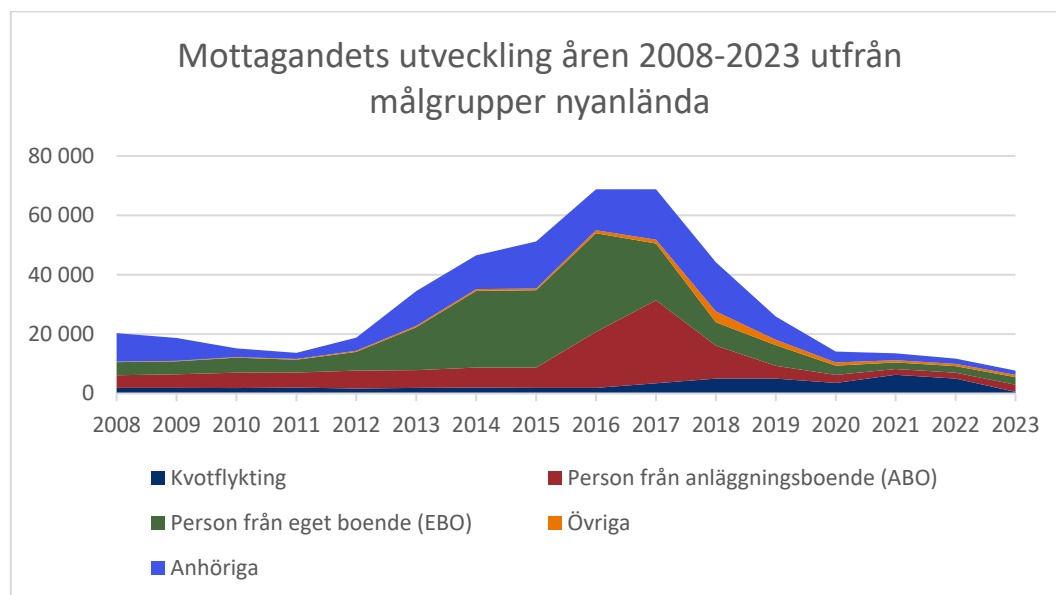
55 442 asylsökande personer befann sig i Migrationsverkets mottagningssystem under 2023, varav knappt 10 procent i anläggningsboende (ABO) och 60 procent i eget boende (EBO).

2.2 Nyanlända med uppehållstillstånd

Totalt togs det emot 7715 individer enligt ersättningsförordningen under 2023. Mottagna enligt ersättningsförordningen avser nyanlända kommunmottagna som omfattas av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar (ersättningsförordningen). I diagrammet nedan redovisas de olika målgrupperna. Även ensamkommande barn med uppehållstillstånd är inkluderade i statistiken. Under 2023 togs 264 ensamkommande barn med uppehållstillstånd emot i kommunerna. Något fler kvinnor togs emot, 4 026,

jämfört med män, 3 688, och majoriteten var i åldersspannet 20–65 år. Afghanistan (30 procent), Syrien (20 procent) och Eritrea (6 procent) var de tre vanligaste medborgarskapen bland de som togs emot i kommunerna under året.

Jämfört med 2022 ser vi att mottagandet under 2023 har minskat och det är framför allt mottagandet av kvotflyktingar som har varit lägre under året. Under 2022 tog Sverige emot 5 009 kvotflyktingar. För 2023 fattade regeringen beslut om att 900 kvotflyktingar skulle överföras till Sverige. Totalt överfördes 549 kvotflyktingar till Sveriges kommuner under 2023.

Figur 2 Mottagandets utveckling åren 2008–2023.

2.2.1 Anvisade enligt bosättningslagen

2023 års beslutade länstal var 3 300 personer. Antalet anvisningar blev färre än beräknat och Migrationsverket aviserade i november 2023 att det förväntade antalet anvisningar skulle bli 2 400. Migrationsverket hänvisade till att personer som får uppehållstillstånd blivit färre än beräknat samt det försämrade säkerhetsläget, och den inverkan det haft på kvotuttagningarna. Avräknade på 2023 års kommunal blev till slut ännu lägre än så: 2222 varav 1920 anvisades från Migrationsverkets anläggningsboende och 302 var kvotflyktingar. Antalet som avräknas på 2023 års kommunal och mottagna enligt ersättningsförordningen skiljer sig dock åt eftersom det fanns kommuner som hade ett mottagande på 2022 års kommunal, en eftersläpning för mottagandet året innan.

Av de 7715 individer som togs emot i kommunerna under 2023 var det 2954 som anvisades enligt bosättningslagen. Av de som anvisades var 549 kvotflyktingar och övriga, 2 405, kom från Migrationsverkets anläggningsboende.

Av Sveriges 290 kommuner var det ett 40-tal kommuner som inte hade något kommunal och därför inte hade något mottagande på anvisning under 2023. Utöver dessa kommuner var det även många kommuner som hade ett kommunal men på grund av underskridandet av länstal inte fick några anvisningar. Enligt siffror från Migrationsverket var det totalt 28 kommuner som hade ett kommunal men som inte fick någon anvisning under 2023.

	Mottagna enligt ersättningsförordningen 2023¹
Stockholm	548
Göteborg	505
Malmö	297
Uppsala	195

Tabell 1 Tabellen visar kommuner med högst mottagande enligt ersättningsförordningen 2023 Det totala mottagandet innefattar kvotflyktingar, personer från ABO, EBO, anhöriga samt övriga.

Kommun	Kvotflykting	Person från anläggningsboende (ABO)	Totalt anvisade²
Stockholm	56	244	300
Göteborg	10	133	143
Kungsbacka	22	52	74
Uppsala	0	70	70

Tabell 2 kommuner med högst antal anvisade enligt bosättningslagen 2023

¹Statistik hämtad från Migrationsverket 2024-02-12

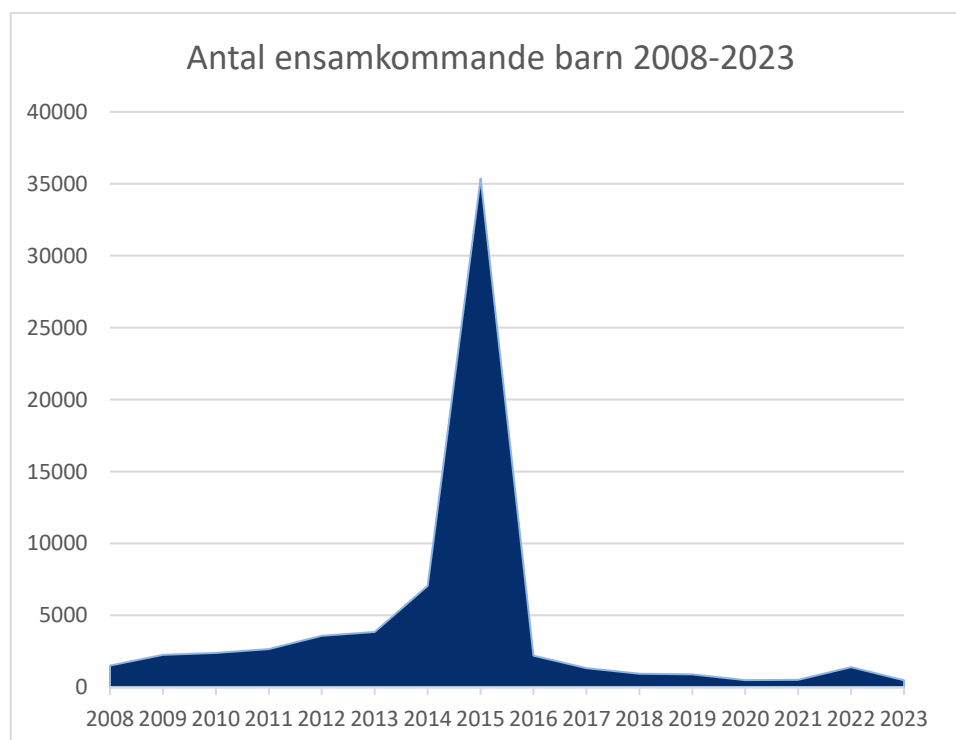
² Statistik hämtad från Migrationsverket 2024-02-12

Stockholms stad, Göteborgs stad, Malmö stad och Uppsala kommun stod för det högsta antalet mottagna enligt ersättningsförordningen under 2023. Om man ser till de kommuner som tog emot högst antal anvisade hamnar i stället Kungsbacka kommun på tredje plats.

Majoriteten av de som tagits emot i kommunerna utgörs dock inte av de som anvisas utan av de som bosätter sig på egen hand, antingen genom att ha varit bosatt i eget boende under asyltiden eller genom anhöriginvandring. Totalt utgjorde de självbosatta 3 989 av de totalt 7715 som togs emot i kommunerna under 2023.

2.3 Ensamkommande barn

Under 2023 sökte 488 ensamkommande barn skydd i Sverige. Av dessa var 341 asylsökande och 147 var barn som sökte skydd enligt massflyktsdirektivet. Föregående år var det totala antalet 1 401 barn, varav 630 var asylsökande och 771 var barn som sökte skydd enligt massflyktsdirektivet. Det är en total minskning på 65 procent. Detta innebär en minskning med 45 procent av antalet asylsökande barn och 80 procent av gruppen som sökt enligt massflyktsdirektivet. Nedan diagram visar antalet ensamkommande barn som sökt skydd mellan 2008 och 2023, där 2015 sticker ut med 35 369 barn. Åren 2020 och 2021 liknar år 2023 i mottagande, även om 2023 är året med allra lägst mottagande av de år som visas i diagrammet. För att hitta ett år med ett mottagande som understiger 500 barn får man gå tillbaka till 2005.

Figur 3 Antal ensamkommande barn (asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet). Statistik inhämtad från Migrationsverket 2024-02-19

Inom gruppen asylsökande ensamkommande barn var de största grupperna som ansökte under 2023 från Afghanistan (20 procent), Syrien (20 procent), Somalia (10 procent) och Marocko (7 procent). Avseende gruppen asylsökande var andelen flickor 23 procent och 13 procent var barn i åldern 0–12 år. För gruppen ensamkommande barn som sökt enligt massflyktsdirektivet var andelen flickor 40 procent och andelen barn i åldern 0–12 år uppgick till 9 procent. Könsfördelningen skiljer sig därmed påtagligt när det gäller gruppen ensamkommande enligt massflyktsdirektivet jämfört med gruppen asylsökande ensamkommande barn.

2.3.1 Anknytningsanvisningar

Ensamkommande barn anvisas till landets kommuner av Migrationsverket. Systemet med anvisning inkluderar barn som sökt asyl, barn som sökt skydd enligt massflyktsdirektivet samt asylsökande barn som beviljats uppehållstillstånd. Anvisningar fördelas enligt en modell där varje kommun tilldelas en andel som uttrycks i ett promilletal. Andelstalet sätts sedan i relation till det totala antalet anvisningar som gjorts sedan 1 januari 2016. Barn som anvisas enligt denna modell anvisas enligt måluppfyllelse. Barn som har anknytning till en person som befinner sig i Sverige kan i stället anvisas på anknytning.

Totalt skedde 486 anvisningar under 2023. Av dessa skedde 73 procent på anknytning och 27 procent på måluppfyllnad, att jämföra med 2022 då 81 procent anvisades på anknytning och 19 procent på måluppfyllnad.

Det var under 2023 totalt 186 kommuner som anvisades minst ett barn, av dessa kommuner var det dock endast 54 kommuner som tog emot fler än tre barn. Fördelningen av antalet barn som anvisas på måluppfyllnad och anknytning är inte jämnt fördelad över landet. Exempelvis fick kommuner i Södermanlands län ingen anvisning på måluppfyllnad, utan endast på anknytning. Västerbottens län är det län där andelen anvisningar enligt måluppfyllnad är högst (66 procent) i förhållande till det totala antalet anvisningar till länets kommuner. Det län som anvisats flest barn är Stockholms län vars kommuner gemensamt fått 102 anvisningar, men endast fem av de barn som anvisades till Stockholms län anvisades enligt måluppfyllnad. Endast storstadskommunerna fick fler än tio anvisningar per kommun, Stockholms stad tog emot 40 barn, Malmö stad 26 barn och Göteborgs stad 25 barn.

Det var därmed 104 kommuner som inte tog emot barn på anvisning. Detta är en ökning jämfört med 2022 då 51 kommuner inte fick anvisning, men en minskning jämfört med 2021 då 113 kommuner inte fick någon anvisning.

2.3.2 Vidarebosatta ensamkommande barn

Under 2023 har mottagande av vidarebosatta ensamkommande barn varit ovanligt lågt. Endast sex barn har bosatts i Sverige enligt vidarebosättningsprogrammet; fem barn från Eritrea och ett barn från

Afghanistan. Alla sex individer var mellan 15 och 18 år. Två av individerna var flickor. Ensamkommande minderåriga kvotflyktingar omfattas inte av anvisningsmodellen som redovisats ovan utan anvisas istället enligt bopättningslagen (se avsnitt 3.2.2).

2.4 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Under 2023 var det totalt 33 641 personer som ansökte om förlängning av sitt skydd enligt massflyktsdirektivet varav 98 procent fick bifall på sin förlängningsansökan. 11 406 förstagångsansökningar kom in under året, bifallsfrekvensen var 92 procent, något lägre än förlängningsansökningarna. Under året sökte också 524 ukrainska medborgare asyl i Sverige, endast 1 procent beviljades asyl. Majoriteten av de som har skydd enligt massflyktsdirektivet är ukrainska medborgare men det finns också sökande med andra medborgarskap. Bland förstagångsansökningarna var några av de vanligaste medborgarskapen Ryssland (33 individer), Georgien (9 individer), Armenien (8 individer) och Azerbajdzjan (8 individer).

I december 2023 var totalt 38 557 individer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem med ett giltigt tillstånd enligt massflyktsdirektivet. Av dessa bor majoriteten i eget boende (22 212) följt av kommunalt boende (15 161). Övriga bor i anläggningsboende eller övrig boendeform.³ I länsstyrelsernas rapporter framgår ett tydligt önskemål från kommunerna att få tidig information om vad som händer efter att massflyktsdirektivet löper ut. Detta är särskilt angeläget för de 15 161 individer som just nu bor i kommunalt boende.

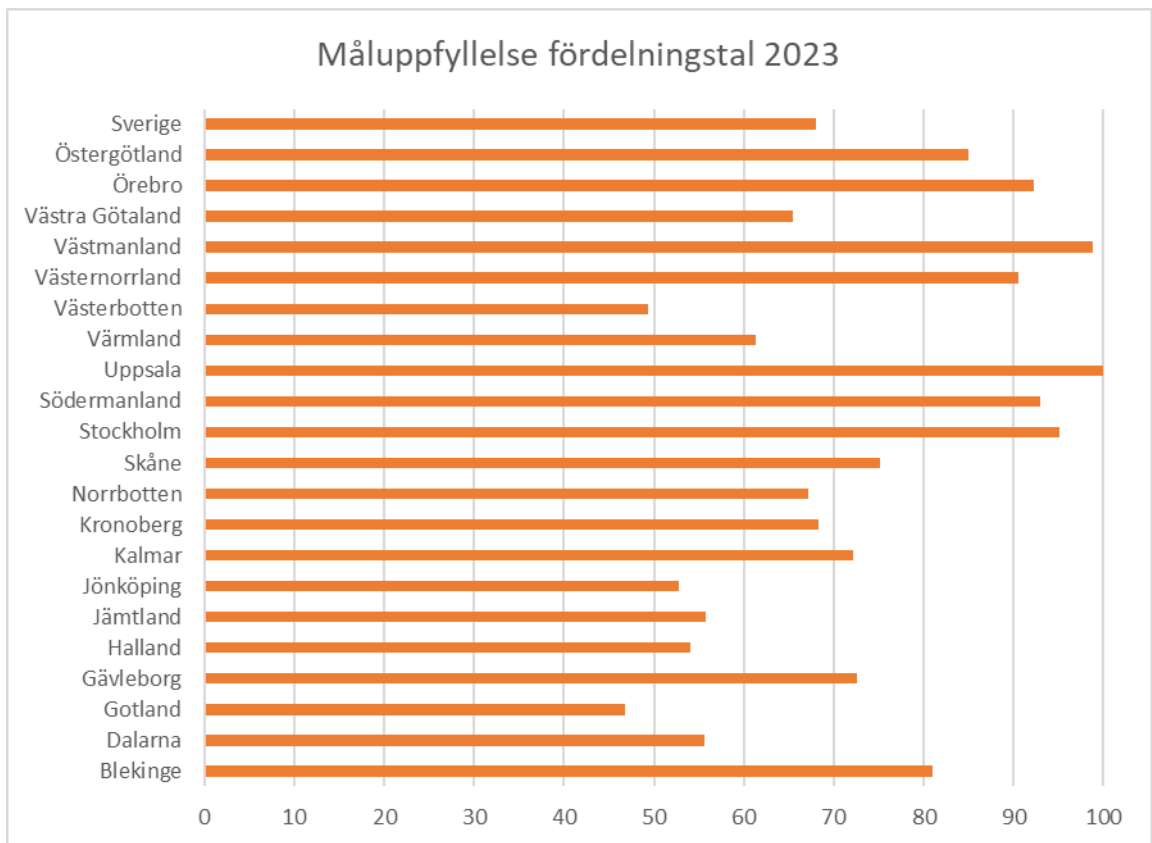
Massflyktsdirektivet trädde i kraft 2022 och fördelningstalet som beslutades på nationell nivå för 2022 var 23 500. Dock kunde Migrationsverket i slutet av 2022 konstatera att samtliga kommunplatser inte nyttjats som planerat. För att uppnå en jämn fördelning mellan kommunerna under perioden 2022–2023 genomfördes anvisningar för 2023 utifrån de platser som fanns kvar enligt 2022 års fördelningstal. Fördelningstalet för 2023 blev därför 7 100 personer till berörda kommuner.

Måluppfyllelsen för mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet skiljer sig mellan länen. Själva måluppfyllelsen blir dock lite missvisade till följd av att det var de återstående anvisningstalen från 2022 som gällde för 2023. Vilket innebär att det faktiska mottagandet inte avspeglas i måluppfyllelsen.

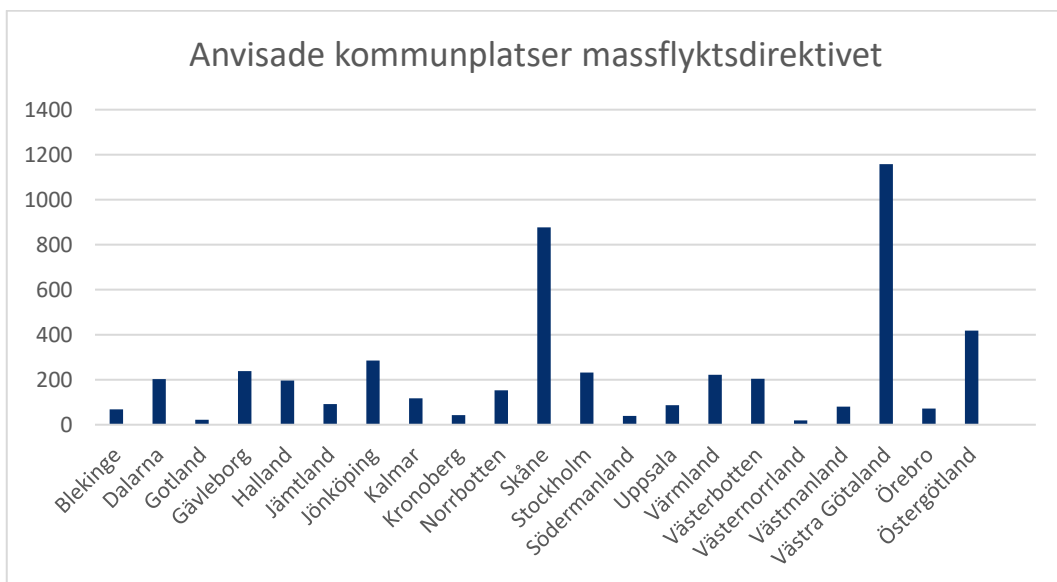
I diagrammet nedan redovisas måluppfyllelsen för samtliga län. Trots att den inte motsvarar det faktiska mottagandet, är måluppfyllelsen viktig att belysa då kommuner med låg måluppfyllelse har planerat och haft beredskap för ett högre mottagande än de i slutändan fick.

---

³ Statistik inhämtad från Migrationsverket 2024-02-02

Figur 4 Måluppfyllelse fördelningstal 2023

Figur 5 Diagrammet visar antalet individer som anvisats för bosättning i kommun enligt massflyktsdirektivet. Avbrutna anvisningar är exkluderade ur statistiken. Statistik inhämtad från Migrationsverket 2024-02-02.

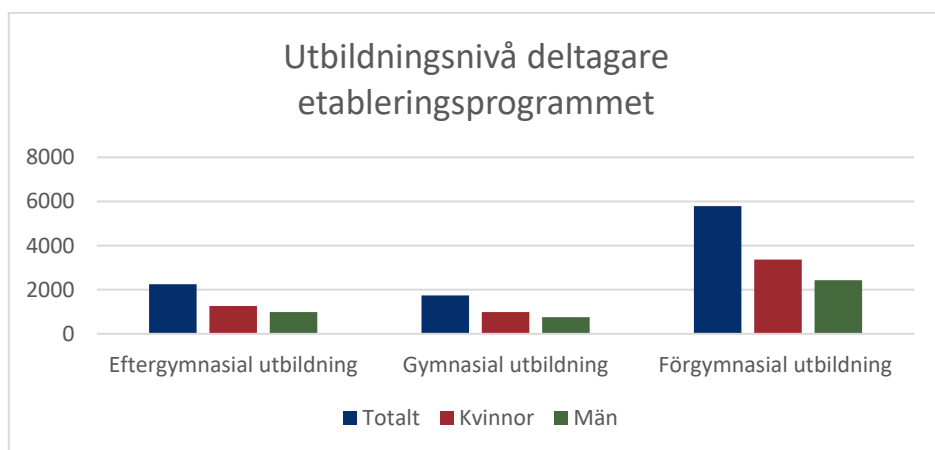
2.5 Arbetsförmedlingens insatser och etableringsprogram

Länsstyrelsen har enligt förordningen (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare i uppdrag att följa upp organisering och genomförande av insatser för nyanlända.

Länsstyrelsen har också i uppdrag genom lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare att främja samverkan mellan berörda kommuner, företag och organisationer som anordnar aktiviteter för nyanlända. Länsstyrelserna främjar samverkan genom etablerade nätverksstrukturer och följer upp organisering och genomförande av vissa insatser för nyanlända genom bland annat länsstyrelsernas lägesbildsenkät samt enkäten för samhällsorientering.

I december 2023 var totalt 9 457 individer inskrivna i etableringsprogrammet varav 5 425 var kvinnor och 4 032 män. Majoriteten av deltagarna har en förgymnasial utbildning. Flera länsstyrelser lyfter behovet av fler insatser för de som står långt från arbetsmarknaden och de som saknar utbildning.

Kommunerna beskriver i lägesbildsenkäten att insatserna för målgruppen i etableringen som har lägre utbildningsbakgrund inte är tillräckliga.

Figur 6 Diagrammet visar utbildningsnivå för deltagare i etableringsprogrammet. Statistiken visar deltagare i etableringsprogrammet för perioden 2023-01 till 2023-09. Statistik inhämtad från Arbetsförmedlingen 2024-01-29.

De vanligaste etableringsinsatserna är samhällsorientering och svenska för invandrare (sfi) som för majoriteten av individerna är obligatoriska delar av etableringsprogrammet. I vissa län har länsstyrelsen tillsammans med majoriteten av länets kommuner fokuserat på etableringsinsatser. Genom projektet Yrkesväg har till exempel Länsstyrelsen i Värmland utvecklat en samhälls-, arbetslivs- och yrkesintegrerad utbildningsmodell.

2.5.1 Utbildningsplikten

Enligt länsstyrelsernas lägesbildsenkät anser 222 kommuner att de har god eller mycket god förmåga att erbjuda sammanhållen utbildning till de nyanlända som omfattas av utbildningsplikten.

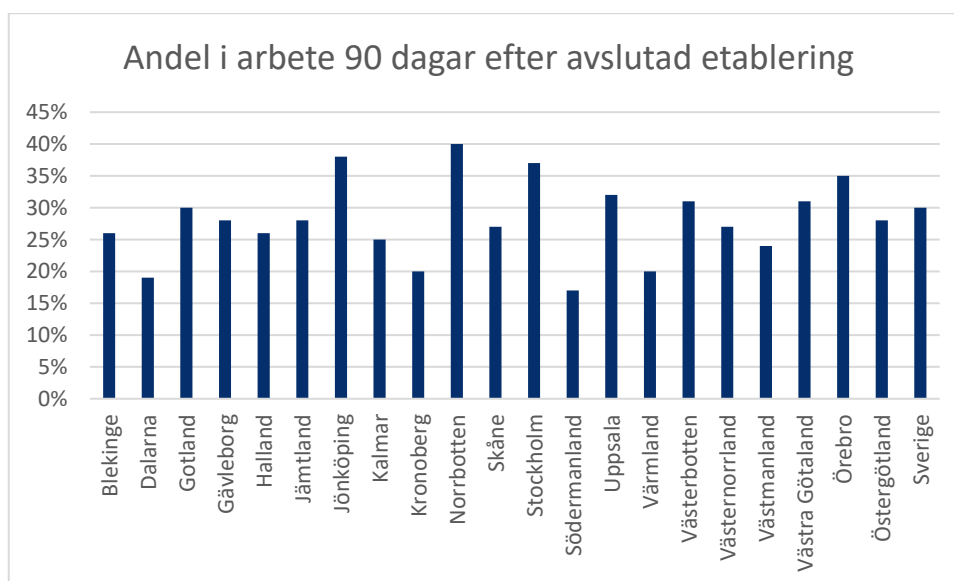
Länsstyrelsen Stockholm publicerade under året en kartläggning över hur aktörer i länet jobbar med sammanhållen utbildning för gruppen nyanlända.

Kartläggningen visade följande:

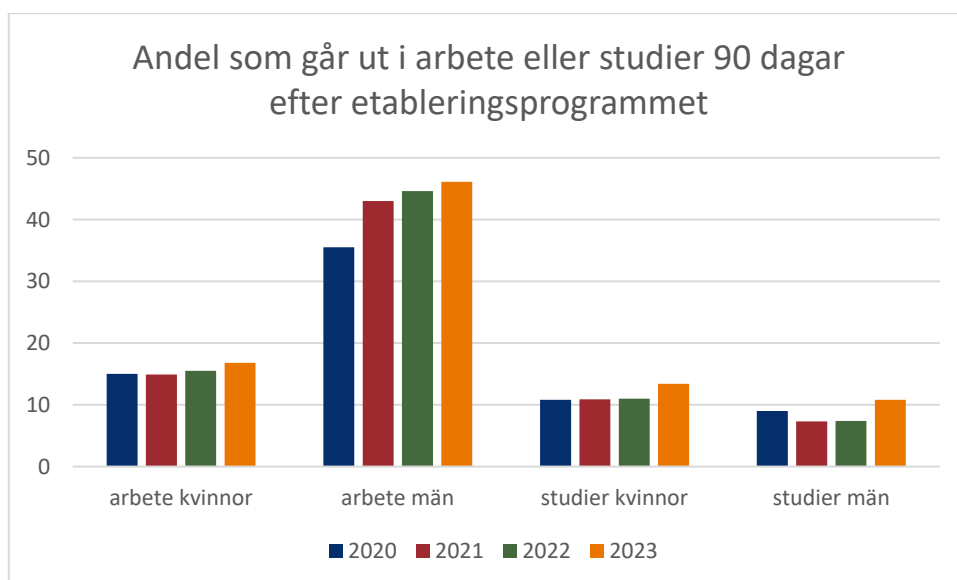
- stora utmaningar för kommunerna när anvisningar från Arbetsförmedlingen är få
- utmaningar i samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen kring enskilda individer
- svårigheter att inkludera individer i planer som berör dem
- risk för att individen inte får en individanpassad utbildning

2.5.2 Andel i arbete 90 dagar efter avslutad etablering

Av de som avslutade sin etablering under 2023 var det totalt 30 procent som gick ut i arbete efter 90 dagar. Det finns en stor variation mellan länen gällande andel nyanlända som går ut i arbete 90 dagar efter avslutad etablering. Diagrammet nedan visar skillnaderna mellan länen med variationer på mellan 17–40 procent.

Figur 7 Diagrammet ovan visar andelen individer som gick ut i arbete 90 dagar efter avslutad etablering, uppdelat på län. Visar perioden 23-01 till 23-09. Statistik inhämtad från Arbetsförmedlingen 2024-01-29.

Figur 8 Diagrammet ovan visar andelen individer som gick ut i arbete eller studier 90 dagar efter avslutad etablering, uppdelat på kvinnor och män. Visar perioden 23-01 till 23-09. Statistik inhämtad från Arbetsförmedlingen 2024-02-07.

Ungefär 42 procent av deltagarna i etableringsprogrammet gick ut i arbete eller studier 90 dagar efter avslutat etableringsprogram. Det förekommer fortsatt en stor skillnad mellan andelen män och andelen kvinnor som går ut i arbete, se figur 8. Av de som inte gick ut i arbete eller studier gick en majoritet vidare till jobb- och utvecklingsgarantin (27,9 procent) medan 10 procent avaktualiserades från Arbetsförmedlingen, av annan orsak än studier eller arbete. Se hela listan nedan för de som inte kom ut i arbete eller studier 90 dagar efter avslutat etableringsprogram:

Andel per status dag 90 efter avslutat etableringsprogram av antal avslutade tjänster 2023 (2023-01 till 2023-09)	
Status	Andel
Övriga avaktualiserade	10,5 procent
Öppet arbetslösa	4,3 procent
Jobbgaranti för ungdomar	2,1 procent
Jobb- och utvecklingsgarantin	27,9 procent
Övriga program med aktivitetsstöd	0,7 procent

Åter etableringsprogrammet	6,2 procent
Övrigt inskrivna	6.2 procent

Tabell 3 Andel per status dag 90 efter avslutat etableringsprogram av antal avslutade tjänster 2023 (2023-01 till 2023-09)

3 Länsstyrelsernas insatser under 2023

För att stödja arbetet med att säkerställa ett långsiktigt och kvalitativt mottagande samt stärka beredskap och kapacitet genomför länsstyrelserna flertalet åtgärder regionalt och nationellt.

3.1 Nationell samverkan

Länsstyrelserna ingår i den så kallade Samverkansdelegationen tillsammans med Arbetsförmedlingen, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Migrationsverket och Försäkringskassan. Samverkansdelegationen är ett forum som arbetar för att utveckla och underlätta samverkan mellan aktörer inom asylmottagandet och nyanländas etablering. Samverkansdelegationen består av delegationen i sig och arbetsgrupper med olika uppgifter och sammansättningar. Arbetet samordnas av beredningsgruppen som även tar fram underlag och förbereder delegationens möten. I Samverkansdelegationen finns för närvarande fem särskilda arbetsgrupper; lokal och regional samverkan (LoR), tidiga insatser för asylsökande (TIA), samhällsorientering (SO), ensamkommande barn (EKB) samt bosättning och boende. Länsstyrelsernas uppdrag om beredskap och kapacitet i mottagande av nyanlända är brett och innefattar flera av arbetsgruppernas arbetsområden.

Under året har Samverkansdelegationen utvecklat den viljeinriktning som funnits sedan 2018 då uppdragen inom området till viss del förändrats sedan den senaste viljeinriktningen tecknades. Den nya viljeinriktningen har ett större fokus på gemensamt ansvarstagande och hur samverkan och integrationsprocessen som helhet kan gynna målgruppen och de deltagande aktörerna. Nedan följer en sammanfattning om arbetsgruppernas syfte.

Arbetsgrupp	Syfte
Bosättning och boende	Att bereda och samordna arbetet med anvisning av nyanlända till kommun efter uppehållstillstånd. Även boendefrågor för asylsökande dryftas i gruppen.
Ensamkommande barn (EKB)	Att bereda och samordna arbetet med anvisning av ensamkommande barn till

	kommun efter ansökan om skydd. Även andra frågor rörande målgruppen berörs. Socialstyrelsen deltar i gruppen.
Lokal och regional samverkan	Att ge metodstöd till samverkan på kommun-, region- och länsnivå.
Samhällsinformation och samhällsorientering	Att samordna och utveckla myndigheternas information till asylsökande och nyanlända.
Tidiga insatser för asylsökande (TiA)	Att samordna arbetet med etableringsinriktade insatser för asylsökande och det ekonomiska stödsystem som till det hör.

Tabell 4 Arbetsgruppernas syfte

3.1.1 Arbetsgrupp bosättning

Under året har arbetsgrupp bosättning och boende (bosättningsgruppen) arbetat med det årligen återkommande samrådet för fördelningsmodellen läns- och kommunal nyanlända. Även fördelningsmodellen för fördelningstal av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har hanterats av bosättningsgruppen. Arbetsgruppen har genomfört en myndighetsgemensam bosättningsdag under våren 2023 där deltagande myndigheter bidrog till föreläsningar, diskussioner och workshops. Bosättningsgruppen fick också i uppdrag av Samverkansdelegationen att påbörja en analys av vad som händer efter att massflyktsdirektivet upphör 2025. Analysarbetet bidrog till en gemensam, samlad bild av vilka olika scenarier det finns framåt gällande målgruppen. I analysarbetet deltog utöver ordinarie deltagare i bosättningsgruppen även representanter från Skatteverket. Skatteverkets kompetens inom folkbokföring har varit en viktig del av analysarbetet. Efter att den särskilda arbetsgruppen för analysarbetet avvecklades deltar nu Skatteverket på bosättningsgruppens ordinarie möten eftersom folkbokföring bedöms vara en fråga som fortsatt kommer vara aktuell även i det ordinarie arbetet för bosättningsgruppen.

3.1.2 Arbetsgrupp ensamkommande barn

För länsstyrelserna är arbetsgruppen för ensamkommande barn en viktig källa till omvärldsbevakning och även en möjlighet att lyfta kommunperspektivet till centrala myndigheter. Likaså använder sig övriga medverkande myndigheter av länsstyrelserna för att nå ut med information som berör målgruppen till yrkesverksamma. Arbetsgruppen leds av Migrationsverket och gruppen fyller ett viktigt syfte som remissinstans för främst Migrationsverket vid framtagandet av

nya rutiner. Gruppen har verkat som referensgrupp till uppdraget om att stärka arbetet med att motverka att ensamkommande barn försvinner (S2022/03300) som gavs till Socialstyrelsen, Migrationsverket och Polisen i juli 2022. I september genomförde arbetsgruppen en myndighetsgemensam strategidag med fokus på mottagande av ensamkommande barn och unga. Arbetsgruppen arbetar efter en aktivitetsplan, men också behovsstyrt, vilket bland annat gjort att frågan kring ökad risk för suicid bland ensamkommande som sökt enligt den så kallade gymnasielagen uppmärksammas genom exempelvis webbsändningar med expertis på området suicidprevention.

3.2 Arbeta med kommunal, anvisningstal och fördelningstal

20 av 21 län samordnar de tre processerna gällande kommunal nyanlända, andelstal ensamkommande barn samt fördelningstal enligt massflyktsdirektivet vilket skapat en helhetsbild för kommunerna gällande mottagandet. För Gotlands län är det inte aktuellt med samordning då länet består av endast en kommun.

3.2.1 Läns- och kommunal nyanlända

Länsstyrelserna deltar i samråd om fördelningsmodellen för nyanlända tillsammans med Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och SKR. Samrådsgruppen präglas av en god dialog och en vilja att samverka och lyssna in de olika aktörernas synpunkter och perspektiv. Fördelningsmodellen är väl förankrad ute i landet och har stor legitimitet hos både kommuner och länsstyrelser. Under våren 2023 fick Migrationsverket ett regeringsuppdrag som syftade till att se över fördelningsmodellen. Utgångspunkten för uppdraget var att de län som idag tilldelas få anvisningar av nyanlända ska tilldelas en större andel av det totala antalet anvisade så att den samlade kapaciteten för mottagandet bättre tas tillvara. Uppdraget genomfördes i samråd med länsstyrelserna, SKR och Arbetsförmedlingen. I samrådet konstaterades att det fanns utmaningar att uppnå önskat resultat med anledning av att fördelningsmodellen utgår från kommunnivå och uppdraget avsåg en önskad förändring på länsnivå. En annan utmaning, som länsstyrelserna förde fram, är att det låga mottagandet är den pådrivande faktorn till de låga läns- och kommunalen vilket inte kommer ändras oavsett vilka justeringar som görs i fördelningsmodellen. Resultatet av samrådet och regeringsuppdraget blev att viktningen av variablerna för arbetsmarknad respektive boendedygn i fördelningsmodellen justerades, vilket resulterade i en ökning av länstalet i sex av åtta län med ursprungligt låga länstal.

Av länsstyrelsernas beslutade kommunal är det tolv länsstyrelser som har valt att besluta utifrån fördelningsmodellen. Nio länsstyrelser har frångått förslaget enligt fördelningsmodellen. I exempelvis Gävleborgs län, där man frångått modellen, finns det en uttalad önskan från länsstyrelsen att alla kommuner ska ha ett mottagande. I vissa län finns det önskemål från kommuner om ett högre kommunal än länstalet medger, exempelvis i Norrbottens län, Västerbottens län och Kalmar län. Länstalet är dock, på grund av det låga mottagandet, så pass lågt att flera länsstyrelser beskriver att det inte utgör tillräckligt underlag för någon omfördelning mellan kommunerna.

Många länsstyrelser använder processen till att möjliggöra dialog om mottagande och sprida goda exempel. Exempelvis bjöd Länsstyrelsen Skåne in Länsstyrelsen Östergötland och kommunerna Leksand och Rättvik för inspiration till hur kommunerna i länet kan jobba med mellankommunal samverkan.

3.2.2 Omfördelning av andelstal ensamkommande barn

Samverkan kring anvisningsmodellen skedde under våren tillsammans med Migrationsverket och SKR. Omfördelningen av andelstal har i samtliga län samordnats med processerna kring kommunal och fördelningstal. Flera länsstyrelser påpekar vikten av en samlad process då detta är processer som i flertalet län involverar kommunala tjänstepersoner och politiker. Fem län har omfördelat sina andelstal inför 2024; Kronobergs län, Kalmar län, Västernorrlands län, Västerbottens län och Östergötland län. Det är en ökning med ett län (Kalmars län) i jämförelse med tidigare år. Länsstyrelserna har på nationell nivå tagit fram en intern vägledning för omfördelning av andelstal för att underlätta processen för varje enskilt län. Två av de länsstyrelser som har längre erfarenhet av att omfördela har även på nationell nivå delat med sin av sina erfarenheter.

Omfördelning av andelstal kan, som bland annat Länsstyrelsens i Västernorrlands län uppger, bidra till att bibehålla mottagningskapacitet och kompetens samt säkerställa kvalitativt mottagande. Utan en omfördelning hade exempelvis boendeanalternativet HVB inte varit möjligt i Västernorrlands län. Samtidigt påpekar Länsstyrelsen i Västernorrland att omfördelningen leder till att mottagningskapaciteten koncentreras till en kommun. Länsstyrelsen i Östergötlands län påpekar också att de kommuner som omfördelar på grund av en redan låg kapacitet i mottagandet av ensamkommande barn inte bygger någon förbättrad kapacitet på lokal nivå genom att omfördela. Flera länsstyrelser framför att andelstalen i nuläget är så låga att inte heller en omfördelning ger den kommun som andelstalen omfördelas till möjlighet att driva en inriktad verksamhet.

3.2.3 Fördelningstal skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Länsstyrelsen har deltagit i samråd på nationell nivå även för fördelningsmodellen avseende massflyktsdirektivet. Länsstyrelserna har haft i uppdrag att möjliggöra omfördelning av de föreslagna fördelningstalen och föra dialog med kommunerna. Dialogerna resulterade i att sex länsstyrelser gjorde omfördelningar enligt förslaget. Som beskrivits ovan har dialogerna kring de tre olika processerna samordnats i länen.

3.3 Regional samverkan

Alla länsstyrelser samordnar någon form av nätverk. Integrationsråd, regionala arbetsgrupper, strateginätverk och liknande strukturer är av stor betydelse för utförandet av länsstyrelsernas arbete och beskrivs många gånger som grundläggande för möjligheten att utföra de tilldelade uppgifterna. De regionala

redovisningarna visar på ett dynamiskt förhållande till nätverksarbetet där formerna för genomförande och innehåll anpassas efter rådande behov. Nätverken utvecklas också konstant genom att nya aktörer inkluderas, digitala arenor används och nya frågor läggs till agendan. Exempelvis har Länsstyrelsen Norrbotten under året introducerat digitala månadsmöten med Migrationsverket, Region Norrbotten, Arbetsförmedlingen och kommunerna i länet. Länsstyrelsen har samtidigt aktivt valt att behålla de två fysiska samordnarträffar som anordnas varje år för att möjliggöra samverkan mellan kommunerna samt stödja kommunernas mottagningsarbete.

Flera länsstyrelser lyfter att man i de nätverk man leder önskar närmare samverkan med Arbetsförmedlingen, vilket i vissa fall är en utmaning. En ytterligare utmaning med nätverksarbetet är kommunernas möjlighet att delta. Exempelvis nämner Länsstyrelsen Västmanland att de har svårt att erbjuda nätverksträffar rörande frågor kring ensamkommande barn då flera kommuner saknar ansvarig tjänsteperson.

Det finns flera exempel på regionala utvecklingsstrategier som i vissa fall innebär mer formaliserad samverkan. Exempelvis har Länsstyrelsen Kronoberg valt att fokusera sitt stöd på att samordna länets strategiska överenskommelse inom mottagande, etablering och integration. Länsstyrelsens aktiva roll inom den strategiska överenskommelsen främjar samverkan och bidrar till att ansvariga styrgrupper bättre verkar för genomförande av insatser som stärker beredskap och kapacitet.

Länsstyrelserna arbetar för att stärka civilsamhället. Genom etablerade nätverksstrukturer möts offentliga aktörer och civilsamhället. Nätverken främjar samverkan och skapar utrymme för dialog och erfarenhetsutbyte. Länsstyrelserna erbjuder också kunskaps- och kompetenshöjande insatser till civilsamhällets aktörer samt stärker dem finansiellt genom statsbidragen inom integration som länsstyrelserna fördelar. Statsbidrag har beviljats för projekt som sker i samverkan med stora internationella och nationella aktörer som Rädda Barnen, Svenska kyrkan och Studieförbundet men också lokala föreningar som till exempel Lysekils Allmänna Idrottsklubb och svensk-arabiska kulturföreningen i Säffle. Genom statsbidragen har civilsamhället kunnat utveckla sin verksamhet, ökat samverkan med lokala aktörer och fått stöd i sitt arbete kring jämställdhet och barnrätt.

Länsstyrelsen ser dock en utmaning när det gäller samverkan med civilsamhället inom frågor som rör ensamkommande barn och unga, vilket också lyfts i flera läns specifika rapporter.

3.4 Intern samverkan

Under året noterar Länsstyrelsen att flera länsstyrelser rapporterar om ökad intern samverkan. Länsstyrelsen i Jönköpings län samlar exempelvis samtliga länsstyrelsens uppdrag inom social hållbarhet i Forum för social hållbarhet. Forumet inkluderar så väl civilsamhället som berörda myndigheter och

kommuner. Länsstyrelsen Dalarna har arbetat med integrationsfrågorna ur ett krishanteringssystemperspektiv, vilket bidragit till utvecklad intern samverkan med uppdrag inom samhällsskydd och beredskap. Länsstyrelsen Dalarna har också upprättat ett regionalt krisnätverk för civilsamhällesaktörer i syfte att lyfta in marginaliserade gruppers perspektiv i krishanteringssystemet. Intern samverkan för att utveckla arbetet med statsbidragen är också något som nämns av flera länsstyrelser. Länsstyrelsen i Uppsala län uppger exempelvis att de påbörjat en översyn av statsbidragsprocessen tillsammans med ansvariga för mänskliga rättigheter, jämställdhet och funktionshinderfrågor.

Länsstyrelserna har också i flertalet län en utvecklad samverkan med samhällsplaneringsuppdraget där samverkan bland annat rör arbetet med Bostadsmarknadsanalysen, bostadsförsörjning, översiktsplaner och hemlöshet. Uppdraget kring att vidta åtgärder för att motverka att ensamkommande barn försvinner har i flera län samverkats med uppdraget kring mäns våld mot kvinnor. Bland annat har länsstyrelserna i Dalarna, Värmland och Örebro haft regelbundna avstämningar mellan uppdragen och berörda regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel. Arbetet med att lyfta frågan kring utrikesfödda kvinnors väg in i arbetslivet har i flera län genomförts i samverkan med uppdraget kring jämställdhet.

Under hösten 2023 genomfördes en intern strategidag för länsstyrelsernas integrationsnätverk med fokus på barns bästa vid mottagande. Vid strategidagen lyftes goda exempel såsom Länsstyrelsen i Hallands arbete med barnkonsekvensanalys i beslut om kommunal samt Länsstyrelsen Skånes arbete kring metod för kommuners prövning av barns bästa vid bosättning lyftes. Strategidagen genomfördes i samverkan med länsstyrelsernas barnrättsuppdrag. I Västernorrland genomfördes också en strategidag med barnrättsperspektiv i mottagande i samverkan med uppdraget kring barnrätt.

3.5 Statsbidrag som verktyg

Länsstyrelserna bedömer att statsbidraget enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar att skapa beredskap och tillräcklig mottagningskapacitet är fortsatt viktiga för att kommunerna ska kunna bibehålla beredskap och kapacitet vid lågt mottagande.

Bidragen beskrivs av flera länsstyrelser som viktiga för det strategiska arbetet och för samverkan mellan kommuner och civilsamhället. Statsbidrag kan också möjliggöra samverkan som sträcker sig bortom tiden för projektet. Genom att involvera projektägande kommuner i aktiviteter och insatser som länsstyrelserna anordnar och exempelvis inkludera dem i utskick nås en större målgrupp. Länsstyrelsen Gävleborg skriver att kommunerna i deras län uttrycker hur viktiga statsbidragen från länsstyrelsen är för att utveckla mottagandet framåt.

Exempel på insatser som genomförts med stöd av statsbidrag är projektet Ung och delaktig som genomfördes i Jämtland och fokuserade på integrering och att skapa meningsfull fritid för ensamkommande barn och unga på ett HVB i

Östersunds kommun samt Pedagogisk kapacitetsutveckling inom Stockholms stads samhällsvägledning för nyanlända där Länsstyrelsen Stockholm stöttat metodutveckling i digital kompetens och samhällsvägledning.

Länsstyrelsen beskriver vidare arbetet med statsbidragen och resultatet i återrapporteringen av uppdrag 3. B 20 och 21 enligt regleringsbrevet 2023.

3.6 Insatser för att motverka att ensamkommande barn försvinner

Länsstyrelserna har delat kunskap om ensamkommande barn som försvinner till Socialstyrelsen, Migrationsverket och Polisen i samband med att nämnda myndigheter mottog uppdraget om att stärka arbetet med att motverka att ensamkommande barn försvinner. Länsstyrelserna har också, tillsammans med Migrationsverket och Socialstyrelsen, samlat personal för att utbyta erfarenheter.

Länsstyrelserna publicerade under 2023 rapporten *När ensamkommande barn försvinner*⁴, rapporten har spridits så väl intern som externt.

Ett exempel på hur länsstyrelser arbetat med frågan på länsnivå är Länsstyrelsen i Östergötland som har kartlagt förekomsten av prostitution och människohandel i länet och där särskilt lyft problematiken med ensamkommande barn som försvinner. Flera länsstyrelser, däribland Gotland, nämner att de fortsatt att utveckla de regionala rutiner som länsstyrelserna tog fram 2018.

Länsstyrelserna har genom nodsamverkan också erbjudit grundutbildningar i mottagandet av ensamkommande barn efter att Migrationsverket och Socialstyrelsen påtalat att det finns brister i kommunernas kännedom kring rutiner för mottagandet av ensamkommande barn. Utbildningarna har haft varierat fokus, men på olika sätt berört frågan om ensamkommande barn som försvinner.

3.7 Prioriteringar i det fortsatta arbetet

Länsstyrelserna har fått i uppdrag att stödja Socialstyrelsen, Migrationsverket och Polisen i deras uppdrag gällande att motverka att ensamkommande barn försvinner. Länsstyrelsen kommer aktivt delta i nationell samverkan kring uppdraget samt bidra till spridning av resultatet. Ytterligare en prioritering är att utveckla arbetet med att stödja kommunerna att upprätthålla kunskap i mottagandet av ensamkommande barn trots lågt mottagande. Detta sker i dialog med arbetsgruppen (under Samverkansdelegationen).

Länsstyrelserna har i sina återrapporteringar under flera år lyft problematiken kring bosättningslagens tillämpning och det ojämlika mottagandet till följd av

---

⁴ [När ensamkommande barn försvinner - Länsstyrelsernas integrationsarbete \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

det. Länsstyrelsernas interna arbetsgrupp för bosättning (LIN-bosättning) avser att under 2024 analysera mottagandet av nyanlända i hela landet och nyanländas flyttmönster för att synliggöra bosättningslagens effekter över tid. Statistik har beställts av Statistikmyndigheten SCB.

4 Kommunernas samlade förutsättningar att anpassa verksamheten

4.1 Bedömning av förmåga att anpassa insatser utifrån gruppernas sammansättning och behov

I takt med att mottagandet minskar och därmed även kommunernas ekonomiska resurser, påverkas också förutsättningarna att anpassa verksamheten utifrån gruppernas sammansättning och behov vilket synliggörs i länsstyrelsernas redovisningar både vad gäller nyanlända och ensamkommande barn.

4.1.1 Nyanlända

I länsstyrelsernas lägesbildsenkät ställs frågor kring kommunernas arbete med rutiner för mottagandet av nyanlända barnfamiljer, initiala mottagandet av kvotflyktingar samt mottagandet av individer med funktionsnedsättning. Länsstyrelsen har därför en bra bild av hur kommunernas arbetssätt ser ut gällande dessa tre målgrupper. En stor del av kommunerna arbetar med särskilda rutiner men långt ifrån alla. 230 av 284 svarande kommuner har rutiner för det initiala mottagandet av kvotflyktingar. 175 kommuner har särskilda rutiner för att bedöma vad som är barnets bästa vid mottagande av nyanlända familjer med barn och 131 kommuner har rutiner för mottagandet av individer med funktionsnedsättning. De kommuner som saknar rutiner hänvisar till att de möter de individuella behov som finns när de uppstår.

En av flera viktiga förutsättningar för att kommunerna ska ha möjlighet att anpassa verksamheten är tidig och tydlig information från Migrationsverket vid anvisning. Flera länsstyrelser lyfter att det fortsatt finns brister i bosättningsunderlagen och att viktig information om särskilda behov inte alltid finns med.

Länsstyrelsen Skåne och Länsstyrelsen Stockholm lyfter båda utmaningar med tillgång till vård för målgruppen. Länsstyrelsen Skåne beskriver att psykisk ohälsa hos nyanlända är en utmaning då det ofta upptäcks i ett sent skede och att tillgången till vård är begränsad. Även Länsstyrelsen Uppsala beskriver att det finns nyanlända som hamnar mellan psykiatri och öppenvård och inte får det stöd och hjälp de behöver vid psykisk ohälsa. Länsstyrelsen Stockholm har under året gjort en särskild kartläggning av kommunernas initiala mottagande där de kunnat se att bristande stöd för individer med kognitiva funktionsnedsättningar är en utmaning och att vården inte remitterar och inte följer upp individer. Flera länsstyrelser lyfter utmaningar med att identifiera dolda funktionsnedsättningar och utmaningar med att behandla psykiska funktionsnedsättningar. I Örebro län

har flera kommuner uppmärksammat att anledningen till låg progression i sfi är funktionsnedsättningar, främst hörselnedsättning. Samverkan mellan kommuner och regioner är i många fall bristfällig och av lägesbildsenkäten framgår att endast 158 kommuner anser att samverkan med regionen fungerar bra.

Med anledning av det låga mottagandet är det många kommuner som har svårt att få ihop grupper inom samhällsorienteringen, särskilt inom de mindre språken, vilket är något som lyfts av flertalet länsstyrelser. Länsstyrelsen Jämtland beskriver att kommunerna haft svårigheter att möta behovet av tolkar och personal med språkkompetens.

Kunskapen och kontakten med de som bosätter sig på egen hand i kommunerna varierar stort mellan landets kommuner. I lägesbildsenkäten uppger endast 157 kommuner att de självbosatta får samma stöd som anvisade nyanlända i samband med bosättning. Kommunerna har ansvar för vissa etableringsinsatser för anvisade nyanlända såväl som självbosatta nyanlända. Etableringsinsatser omfattar exempelvis mottagande och praktiskt hjälp vid bosättning, sfi, samhällsorientering med mera. Vissa kommuner uppger att de självbosatta själva ansvarar för att planera sin etablering, andra uppger att de stödjer självbosatta om målgruppen själv söker upp kommunen men det finns också de kommuner som söker upp självbosatta via exempelvis brev eller hembesök.

Det finns ett behov av praktiskt och socialt stöd hos många nyanlända och en ökad digitalisering har ställt ännu högre krav på de som ingår i etableringsprogrammet. Det digitala utanförskapet är också starkt kopplat till utbildningsnivå. Kommunerna agerar många gånger mellanhand mellan individ och myndighet. Det finns goda exempel på hur kommuner jobbar med det praktiska stödet men det saknas en systematik i utbudet av stöd för nyanlända.

4.1.2 Ensamkommande barn

De utmaningar som länsstyrelsen noterar kring kommuners förmåga att anpassa insatser utifrån gruppernas behov påverkar allt mottagande, inklusive mottagandet av ensamkommande barn och unga. Då gruppen ensamkommande barn och unga i många fall är särskilt utsatt krävs särskilt fokus på anpassade insatser. Dessutom har kommunerna ett utökat ansvar för ensamkommande barn som ska utredas enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Mottagandet har varit lågt under flera år i rad, med visst undantag för 2022 då Sverige tog emot 771 ensamkommande barn från Ukraina. Vissa kommuner har inte haft ett mottagande av ensamkommande barn på flera år vilket har inneburit att särskilda enheter och boenden har avvecklats. Detta då grundersättningen enskilt inte är tillräcklig för att upprätthålla en inriktad verksamhet.

Spetskompetens saknas i vissa fall och kommuner placerar i vissa fall ensamkommande barn utanför den egna kommunen eftersom det saknas lämpliga boendeformer. Av länsstyrelsernas lägesbildsenkät framgår det att 189 av de kommuner som uppger sig haft ett mottagande under 2023 anser sig ha

goda eller mycket goda möjligheter att anpassa insatser utifrån individuella behov. Vissa kommuner uppger att allt mottagande blir individuellt och därmed anpassat på grund av det låga antalet individer som kommer.

Länsstyrelsen ser också, så som Länsstyrelsen i Jönköpings län beskriver, att endast den största kommun i ett län, i detta fall Jönköpings kommun, har haft möjligheten att behålla kompetens inom mottagande av ensamkommande. Jönköpings kommun är den enda kommunen i sitt län som uppger att de har goda förutsättningar att anpassa insatser utifrån individuella behov. I och med det kraftigt minskade mottagandet av vidarebosatta ensamkommande barn finns risk att kompetensen kring mottagande av dessa barn kommer att minska ytterligare, särskilt i mindre kommuner.

Av lägesbildsenkäten framgår att 46 kommuner anser att de har ganska eller mycket dåliga förutsättningar att tillgodose behovet av boende i den egna kommunen för ensamkommande asylsökande barn under 18 år. Av fritextsvar från lägesbildsenkäten framkommer exempelvis att kommunens val av boendeform bland annat beror på tillgång till plats. Fler fritextsvar vittnar om att kommunens tillgång till boendeplatser i HVB minskat vilket överensstämmer med statistik som är inhämtad från Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO). Av IVOs statistik framgår att antalet boendeverksamheter som är registrerade för målgruppen ensamkommande barn och unga har fortsatt att minska. I januari 2023 var 33 HVB och 160 stödboende registrerade, vilket är en minskning med sex HVB och 11 stödboende jämfört med 2022.⁵

Länsstyrelsen Gävleborg skriver att flickor i högre grad än pojkar har anhöriga i Sverige sedan tidigare och därmed också i högre grad tenderar placeras hos dessa. De stödboende som finns kvar i Gävleborgs län har till stor del varit öppna för såväl flickor som pojkar, även om det i praktiken till största del varit pojkar som placerats där. Att flickor i högre grad anvisas på anknytning än pojkar gäller även på nationell nivå även om skillnaderna jämnats ut under 2023. Av flickorna anvisades 80 procent på anknytning och av pojkarna anvisades 70 procent på anknytning.

Länsstyrelsen Skåne uppger att många kommuner förlitar sig helt på familjehem då andra alternativ inte längre finns tillgängliga men flera skånska kommuner uppger att även rekryteringen av familjehem kan vara problematisk. En kommun från en annan del av landet uppger att antalet familjehem som kan tänka sig ta emot ensamkommande barn minskat.

För ensamkommande barn (exklusive ensamkommande enligt massflyktsdirektivet) är familjehem utanför det egna nätverket den vanligaste placeringsformen enligt svaren i lägesbildsenkäten. Stödboende uppges också

---

⁵ Statistik inhämtad från Inspektionen för vård och omsorg 2024-01-09

som boendeform. Stödboende är en boendeform för barn och unga som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd, och som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i HVB. Jämfört med den grupp av barn och unga som placeras i HVB är stödboende avsett för barn och unga som är bättre socialt fungerande och endast har ett mindre vårdbehov. Barnen ska också kunna anses så pass mogna och självständiga att familjehemsplacering inte bedöms lämplig. Länsstyrelsen Skåne lyfter att det finns rapporter om att asylsökande barn som nyligen kommit till Sverige placeras i stödboende i brist på annat lämpligt boende. I dessa fall handlar det om barn som med största sannolikhet inte kan språket, inte är bekanta med det svenska systemet och sannolikt inte heller bör kunna anses som självständig på det sätt som avses i Socialstyrelsens skrivningar kring placering i stödboende⁶.

I 2022 års återrapportering lyfte länsstyrelserna problematiken med privatplaceringar av ensamkommande barn som beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet. Problematiken kvarstår även för 2023. Eftersom privatplaceringar inte anses som en placeringsform finns ingen officiell statistik att tillgå kring antalet privatplaceringar i Sverige. Dock kan Länsstyrelsen från lägesbildsenkäten utläsa att fjorton kommuner anger privatplacering som den vanligaste boendeformen för ensamkommande barn som beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet. Som länsstyrelserna tidigare påpekat innebär denna form av placering att ingen ersättning utgår från kommunen till den familj som barnet bor med, vilket medför att barnet och familjen där barnet är boende riskerar att enbart leva på dagersättning. Som en följd av den låga nivån för dagersättning riskerar barnet ekonomisk utsatthet.

5 Samlad bedömning framgångsfaktorer och utvecklingsområden

Som tidigare nämnts är samverkan och nätverksarbete en grund för länsstyrelserna integrationsuppdrag.

5.1 Ensamkommande barn

5.1.1 Framgångsfaktorer

De länsstyrelser som har genomfört omfördelning av andelstal lyfter omfördelningen som en framgångsfaktor då omfördelningen i sig bland annat möjliggör bevarande av kommunala HVB och ett individanpassat mottagande. Under året har länsstyrelsens nationella samordning publicerat en intern rutin kring omfördelning av andelstal. Länsstyrelserna har i större utsträckning än

---

⁶ [Ny placeringsform, stödboende för barn och unga 16-20 år - meddelandeblad \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/ny-placeringsform-stodboende-for-barn-och-unga-16-20-ar-meddelandeblad-socialstyrelsen.se)

tidigare använt det interna nationella nätverket (LIN) för att utbyta erfarenheter kring omfördelning.

Som tidigare nämnts har länsstyrelserna arbetat med webbutbildningar för att öka kunskapen kring mottagande av ensamkommande barn. Utbildningar har genomförts i samverkan med Socialstyrelsen, Migrationsverket och ett antal kommuner, däribland Strömsunds kommun.

Länsstyrelsen har tidigare år rapporterat om länsöverskridande nätverk för personer som arbetar med frågor rörande ensamkommande barn där *Resursnätverket för mottagande och etablering av ensamkommande och unga* lyfts fram särskilt. Resursnätverket drivs av länsstyrelserna i Dalarna, Värmland och Örebro. Att nätverket fortsätter samla kompetens över länsgränserna är en framgångsfaktor. I och med ett minskat mottagande ser länsstyrelserna behovet av att utveckla länsstyrelsens externa nätverksstrukturer, liknande det som Dalarna, Värmland och Örebro samordnar. Under året har exempelvis Länsstyrelsen Jämtland och Länsstyrelsen Västernorrlands nätverksarbete kring frågor som rör ensamkommande barn samordnats.

Ytterligare en framgångsfaktor inom området ensamkommande barn är det fortsatta fokuset på ensamkommande barn som försvinner. Flera länsstyrelser arbetar fortsatt efter de regionala rutinerna som togs fram 2018. Vidare involverar arbetet nu flera myndigheter vilket välkomnas av länsstyrelserna. Länsstyrelserna är en viktig aktör för andra myndigheter som önskar sprida material på lokal nivå och länsstyrelserna kan också erbjuda myndighetsrepresentanter möjlighet att träffa lokala, väletablerade nätverk för att få inspel och kunskap, något som blivit särskilt tydligt i och med arbetet kring ensamkommande barn som försvinner.

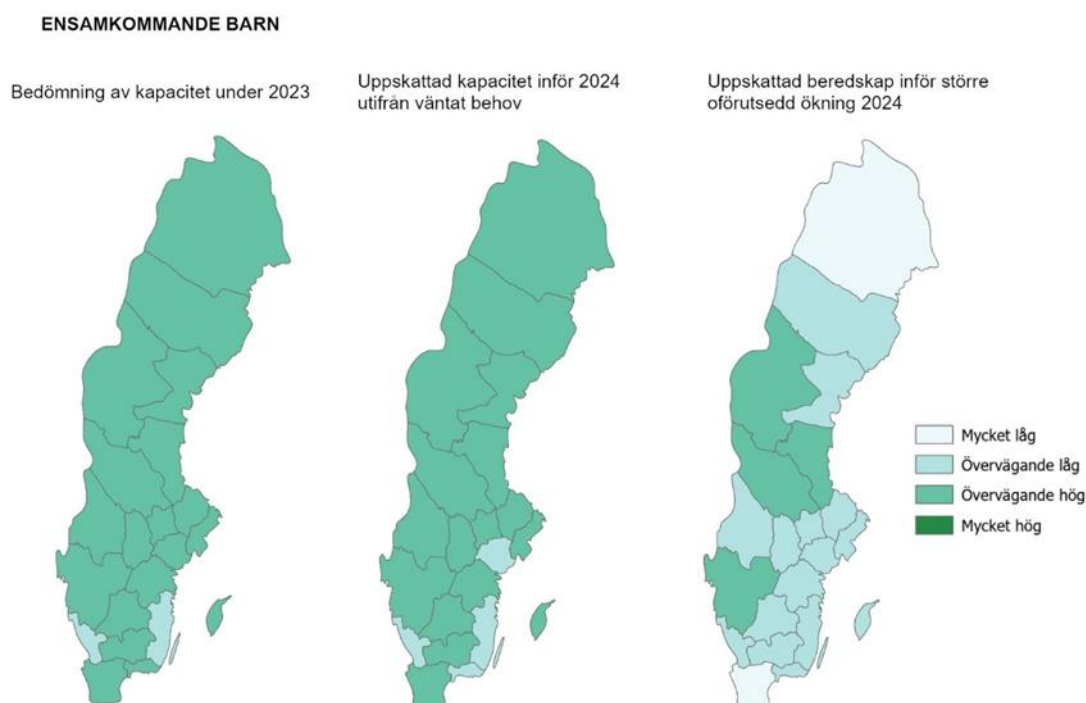
5.1.2 Bedömning av beredskapen framåt och samlad bedömning av utvecklingsområden

Kapaciteten framåt bedöms av majoriteten av länsstyrelserna att vara övervägande hög. Fyra länsstyrelser bedömer kapaciteten framåt som övervägande låg. Vid en oförutsedd ökning är det 15 länsstyrelser som bedömer att kapaciteten är övervägande låg och två länsstyrelser bedömer kapaciteten som mycket låg.

Att bibehålla kompetens om mottagande av ensamkommande barn inom de kommunala verksamheterna, trots ett lågt mottagande, är en utmaning. Under 2023 har länsstyrelserna kontinuerligt bistått kommunerna med kompetens och utbildning. Enligt Migrationsverkets prognos kommer det fortsatt vara ett lågt mottagande av ensamkommande barn under de närmaste åren, varvid länsstyrelserna behöver utveckla det arbetet ytterligare, så väl internt som externt. Det är inte bara kommunerna som påverkas av att antalet ensamkommande har minskat, detta påverkar också länsstyrelserna som aktivt behöver arbeta med att upprätthålla den interna kompetensen i frågan.

På nationell nivå arbetar arbetsgruppen ensamkommande barn med frågeställningen kring hur vi kan underlätta för socialtjänsten att hantera dessa ärenden som inte är lika vanligt förekommande längre. I samarbete med Migrationsverket ser arbetsgruppen bland annat över myndighetens anvisningsunderlag och analyserar hur man bäst kan möta behovet. Framgent ser arbetsgruppen ett växande behov av att som myndigheter kunna erbjuda lättillgänglig information till de kommuner som anvisas ensamkommande barn och unga, då vi inte kan förvänta oss att kunskapen finns på samma sätt som tidigare.

Som tidigare nämnts ser Länsstyrelsen ökad samverkan över länsgränserna. Det är därför prioriterat att i den nationella samordningen av uppdraget bidra till att länsöverskridande samverkan främjas och samordnas ytterligare.

Kartor 1 Ensamkommande barn: Kartorna visar länsstyrelsernas bedömning beredskap och kapacitet under 2023, utifrån väntat behov under 2024 samt vid en större oförutsedd ökning under 2024 för målgruppen ensamkommande barn.

5.2 Nyanlända

5.2.1 Framgångsfaktorer

Mottagandet av nyanlända har minskat under året men kapaciteten att ta emot och bereda insatser för nyanlända har, enligt länsstyrelsernas bedömning, fortsatt varit hög. Flera länsstyrelser beskriver att anledningen till den höga kapaciteten trots det låga mottagandet beror på en ökad användning av extern finansiering i kommunerna för att klara av kärnverksamheten samt ett fortsatt högt mottagande av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet som möjliggjort statliga ersättningar för kommunerna och möjligheten att bibehålla personal och verksamhet. Övrigt framgångsfaktorer som lyfts fram är:

- Samverkan

Samverkan är viktigt både i tider av lågt så väl som högt mottagandet, något som särskilt blev synligt under mottagandet våren 2022 med anledning av kriget i Ukraina. Väletablerade nätverksstrukturer i samtliga län bidrar till att upprätthålla beredskapen hos kommunerna trots lägre mottagande. Även mellankommunal samverkan blir allt viktigare när kommuner har svårt att upprätthålla verksamheter på egen hand. Länsstyrelsen Skåne lyfter kommunal samverkan inom samhällsorientering som en framgångsfaktor och även gemensamma tolkupphandlingar på mindre språk. Att samverkan inom den enskilda kommunen fungerar är också en viktig del i mottagande av nyanlända: i Östergötland har lokal samverkan med bostadsbolag bidragit till att fler kommuner erbjuder permanenta och ändamålsenliga boenden. Politisk vilja nämns också av flera länsstyrelser som en bidragande faktor till hög beredskap. Fler länsstyrelser ser också bristen på arbetskraft som en drivande faktor till en stor vilja att ta emot nyanlända: länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten lyfter att nyanlända är en viktig resurs när det gäller länens kompetensförsörjning.

Länsstyrelsen Västra Götaland lyfter en långsiktigt och förutsägbar samverkansstruktur som en framgångsfaktor. Flera aktörer i länet jobbar tillsammans med större fokus på den långsiktiga integrationen och etableringen än de initiala åren.

- Kompetens och erfarenhet

Många kommuner har under åren byggt upp en hög kompetens och erfarenhet inom flyktingmottagandet. Länsstyrelserna ser dock att mycket av kompetensen och erfarenheten nu riskerar att gå förlorad i takt med att mottagandet minskar och kommuner behöver avveckla verksamhet. I Jämtlands län har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna skrivit en handbok innehållande kommunernas kunskap och erfarenhet av vad ett mottagningsarbete innebär. Att kommunerna delar med sig av sin kunskap och erfarenheter till andra kommuner i länet är viktigt i tider av lägre mottagande. Kommuner kan också agera som inspiration för varandra och katalysator i samverkan: Länsstyrelsen Örebro lyfter att de har särskilt en

kommun som är drivande i integrationsarbetet och ses som ett gott exempel, Laxå kommun.

5.2.2 Bedömning av beredskapen framåt och samlad bedömning av utvecklingsområden

Kapaciteten framåt bedöms av samtliga länsstyrelser (förutom en, Länsstyrelsen Blekinge) att vara övervägande hög. Vid en oförutsedd ökning är det dock sex länsstyrelser som bedömer att beredskapen är övervägande låg. Länsstyrelsernas kunskap är begränsad om hur kommunernas arbete ser ut med krisberedskap och scenarier kring oförutsedda ökningarna i mottagandet. Flera länsstyrelser beskriver att det saknas planering för ett sådant scenario men hänvisar till att kommunerna hade bra beredskap i mottagandet av Ukraina och drar därför slutsatsen att beredskapen även framgent är bra i länet.

Nedan redogörs för några av de utmaningar som länsstyrelserna ser som påverkar beredskapen framåt:

Minskade ekonomiska resurser och statliga ersättningar

Lägre mottagande innebär minskade ekonomiska resurser för kommunerna. Som beskrivits inledningsvis i det här kapitlet har många kommuner kunnat behålla personal och resurser genom extern finansiering men också genom att mottagandet enligt massflyktsdirektivet bidragit till statliga ersättningar. Framöver, givet Migrationsverkets prognos om ett än lägre mottagande, kommer de statliga ersättningarna för kommunmottagandet genom schablonersättningar bli lägre än 2023. Även om mottagandet framåt är lågt behöver mottagandet fortsatt hålla en hög kvalitet. Kommunerna har också fortsatt behov av att ge stöd och insatser till de som togs emot för flera år sedan men som ännu inte kommit ut i sysselsättning, vilket inte motsvaras av de statliga ersättningarna för mottagandet av nyanlända. Det är många länsstyrelser som lyfter behovet av någon form av ökade ekonomiska incitament och förutsättningar för kommunernas arbete med integration. Flertalet länsstyrelser, såsom Dalarna, Halland, Uppsala, Västerbotten, Örebro och Östergötland menar att de statliga ersättningarna inte möter kommunernas behov. Det finns också ett stort behov av socialt stöd hos nyanlända och särskilt för vuxna nyanlända i kontakten med myndigheter. I Jönköpings län har till exempel kommunerna startat verksamheter som finansieras via statsbidrag för att ge praktiskt stöd till målgruppen.

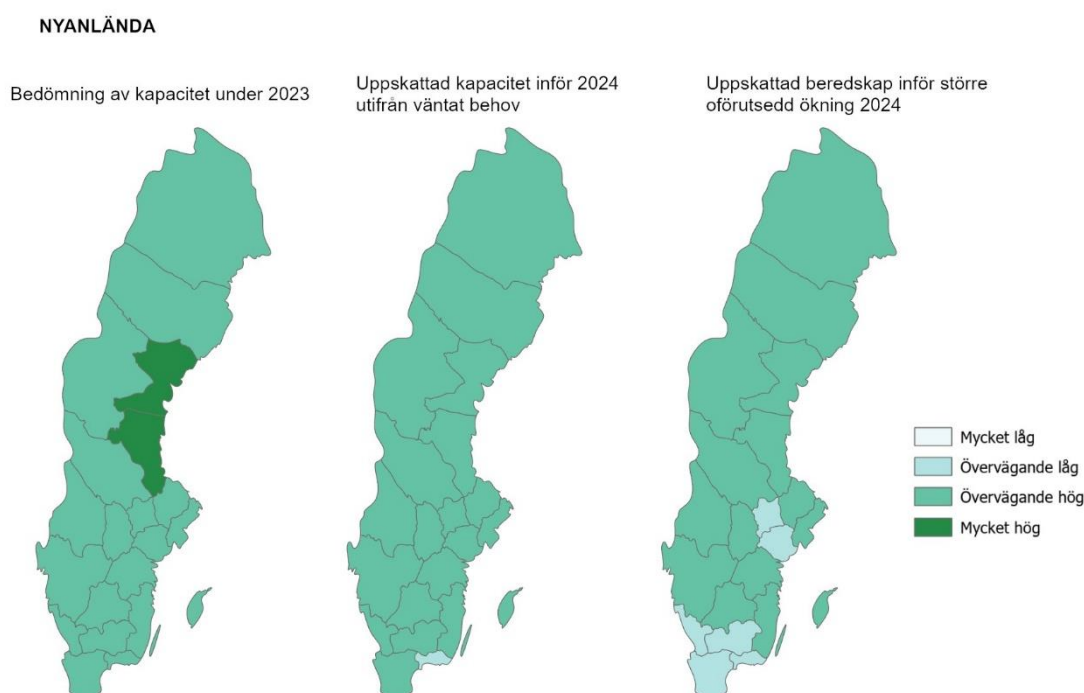
Det långsiktiga integrationsarbetet

En stor del av länsstyrelserna har i årets redovisningar lyft fram de individer som genomgår etableringsprogrammet men inte kommer ut i sysselsättning, särskilt. Två exempel är; Länsstyrelsen Jönköping beskriver att det finns en hög kapacitet för det initiala mottagandet men att det krävs en annan organisation och planering för långsiktig integration. I Västmanlands län beviljades inga insatser enligt 37 § (201:1122) under 2023 eftersom kommunerna främst ser behov av

insatser för individer som är klara med etableringen, vilket faller utanför målgruppen för statsbidraget.

Vårdbehov och samverkan med regioner

I kapitel 4 beskrivs hur länsstyrelser uppmärksammat utmaningar med psykisk ohälsa och dolda funktionsnedsättningar hos målgruppen och fler länsstyrelser beskriver också samverkan med regionerna som ett utvecklingsområde. Kontaktvägarna mellan kommun och region kring ohälsa och uppföljning lyfts som ett utvecklingsområde.

Kartor 2 Nyanlända: Kartorna visar länsstyrelsernas bedömning beredskap och kapacitet utifrån bedömning av beredskap och kapacitet under 2023, väntat behov under 2024 samt vid en större oförutsedd ökning under 2024.

5.3 Bostadsförsörjning för nyanlända

Intentionen från regeringen vid införandet av bosättningslagen var att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt skulle erbjuda de nyanlända som omfattas av anvisningar långsiktiga boendelösningar. Av de kommuner som hade ett mottagande av anvisade nyanlända under året erbjöd, enligt länsstyrelsernas lägesbildsenkät, endast 59 procent av kommunerna tillsvidarekontrakt för hushåll med barn direkt vid anvisning. 53 procent erbjöd tillsvidarekontrakt till hushåll utan barn. Många av de nyanlända anvisas till storstadskommuner vilket också är de kommuner som har svårast att erbjuda permanenta boendelösningar. Göteborgs stad och Stockholms stad stod tillsammans för 15 procent av det totala

mottagandet på anvisning och Länsstyrelsen Stockholm beskriver otrygga boendelösningar och upprepade flyttar för de som anvisas till länet.

En konsekvens av de kortare hyreskontrakten är att de som anvisas till dessa kommuner efter en kortare tid måste söka bostad utanför kommunen och ibland även utanför länet. Problemet med aktiv medverkan till bosättning i andra kommuner förekommer fortfarande, 12 procent av kommunerna anger i årets lägesbildsenkät att de tagit emot nyanlända som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna boende i berörd kommun. Mörkertalet kan här vara stort eftersom 27 procent av kommunerna anger att de inte kan bedöma frågan.

Bosättningslagen anger inte heller vilken typ av boende som kommunerna är ålagda att erbjuda till de som anvisas. Genom lägesbildsenkäten kan Länsstyrelsen se att många kommuner inte har möjlighet att erbjuda ändamålsenliga bostäder. 70 procent av kommunerna anger att de inte bosätter nyanlända i boenden som kan medföra trångboddhet. Länsstyrelsen ser också skillnader mellan storstadskommuner och mindre kommuner, det är något sämre förutsättningar att erbjuda tillräckligt stora lägenheter i storstäder. Men länsstyrelsernas redovisningar visar att det inte endast är ett storstadsfenomen, Länsstyrelserna i Dalarna och Västmanland lyfter utmaningen att tillhandahålla permanenta boendelösningar som är tillräckligt stora för vissa barnfamiljer. 38 procent av kommunerna tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av nyanlända. Även här finns en skillnad mellan storstäder, där 40 procent aldrig tar hänsyn och i mindre städer är motsvarande siffra 6 procent.

Utöver det särskilda ansvar som kommunerna har för bostäder för anvisade nyanlända har kommunerna ett övergripande ansvar för bostadsförsörjningen för samtliga kommuninvånare. Kännedom om självbosattas bostadsbehov är dock låg: 97 kommuner (35 procent) anger att de har mycket eller ganska god kännedom om självbosattas bostadsbehov. Här finns också en stor skillnad mellan kommungrupperna. Endast 13 procent av kommunerna i storstäder har kännedom om målgruppens bostadsbehov.

6 Analys beredskap och kapacitet

6.1 Nyanlända

Mottagandet av nyanlända har stadigt gått ned de senaste åren. Länsstyrelserna beskriver att det ändå finns en god beredskap i landets kommuner för ett mottagande framåt, om mottagandet fortsätter sjunka kommer det dock få påverkan på beredskapen hos kommunerna. Även större oförutsedda öknningar i mottagandet påverkar beredskapen. Att beredskapen i mottagandet av nyanlända varit hög under året kan enligt Länsstyrelsen delvis förklaras av att kommunerna har haft ett mottagande av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har gjort att

kommunerna kunnat behålla personal och resurser. Länsstyrelserna beskriver trots det att det finns utmaningar hos kommuner att bibehålla personal och resurser och att de statliga ekonomiska ersättningar som följer med mottagandet av nyanlända inte motsvarar de behov som kommunerna har i sitt integrationsarbete.

Det finns en tydlig önskan från en stor del av Sveriges länsstyrelser att jobba mer långsiktigt med frågor som rör integration och inte enbart fokusera på de initiala två-tre åren. Det är ett behov som kommuner lyfter och som länsstyrelserna behöver möta i sitt uppdrag. Länsstyrelserna har i uppdrag att arbeta med integration. Länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag på området och förordningsstyrda uppdrag specificerar dock vilka målgrupper som anses rymmas inom uppdraget integration. Inom de målgrupperna ryms i dagsläget inte de individer som varit en längre tid i Sverige, avklarat sin etablering men ännu inte kommit i sysselsättning. Länsstyrelsen ser behov av fortsatt diskussion angående nuvarande förordningsstyrda regleringar inom statsbidragen kopplat till förordning 2010:1122.

Det blir allt tydligare att flertalet av kommunernas såväl som länsstyrelsernas fokus och prioriteringar framåt ligger på den långsiktiga integrationen. En viktig del i det arbetet är också tillgång till ändamålsenliga bostäder för målgruppen. Det är problematiskt att så många kommuner, framför allt i storstadsregioner där också en stor del av de nyanlända anvisas, fortsatt tillämpar kortsiktiga boendelösningar och bosätter nyanlända i socioekonomiskt utsatta områden.

Länsstyrelsen ser behov av att möta upp kommunernas behov gällande ekonomiska ersättningar för mottagandet, samt att det finns en tydlighet gentemot kommunerna vad gäller deras ansvar i bostadsförsörjning för nyanlända.

Som redovisats i statistik under första delen av rapporten framgår det att majoriteten av de som bosätter sig i landets kommuner är självbosatta. Samtidigt är det en stor andel av kommunerna som inte ger samma stöd och insatser till målgruppen jämfört med anvisade nyanlända. Enligt länsstyrelsernas lägesbildsenkät är det 157 kommuner som ger samma stöd till självbosatta som till anvisade nyanlända. I gruppen självbosatta ryms förutom de som kommit på egen hand och sökt asyl även de som kommit som anhöriga. Gruppen anhöriga kan ses som en grupp som är i särskilt behov av stöd eftersom de riskerar att hamna utanför samhällets insatser. I de statliga schablonersättningar som kommunerna erhåller för mottagandet ingår också ersättning för insatser för självbosatta, vilket Länsstyrelsen ser ett behov av att förtydliga.

Kommunerna lyfter i länsstyrelsernas lägesbildsenkät att etableringsinsatserna för vissa deltagare med lägre utbildningsbakgrund är enformiga, få och inte uppnår syftet. Det krävs kompensatoriska insatser för att stödja de som av olika skäl inte kommer ut i sysselsättning efter avslutad etablering eller inte gör progression i sin svenskundervisning. Statistiken från Arbetsförmedlingen visar att det fortsatt är stora skillnader mellan andelen män och kvinnor som går ut i

arbete, där männen i högre grad än kvinnor kommer ut i arbete 90 dagar efter avslutad etablering. Psykisk ohälsa och dolda funktionsnedsättningar lyfts av flera länsstyrelser i årets rapportering som hinder för individen och deras etablering i samhället. En hög andel av de som är inskrivna i etableringsprogrammet har endast förgymnasial utbildningsnivå. För att alla deltagare ska få det stöd som de har behov av så kan det behövas mer individanpassade etableringsinsatser.

Att ansöka om projektmedel har blivit ett allt vanligare sätt för att upprätthålla beredskap. De långsiktiga effekterna av minskade resurser inom integrationsarbetet kan vi inte se än eftersom finansiering genom projektmedel mildrar effekterna.

Länsstyrelserna har tidigare rapporterat om att kommunernas mottagande enligt massflyktsdirektivet fungerat väl och att kommunernas beredskap visat sig vara hög. Framgent är det önskvärt att kommunerna hålls informerade om hur regeringen avser att hantera massflyktsdirektivets avslut i mars 2025. Länsstyrelsen ser behov av att kommunerna får planeringsförutsättningar för de individer som just nu bor i kommunalt boende och att alla människor som etablerat sig i kommunerna ska få tidig och korrekt information om vad som gäller för deras fortsatta vistelse i Sverige.

6.2 Ensamkommande barn

Länsstyrelsen konstaterar att möjligheterna att bedriva kommunal verksamhet med särskilt fokus på mottagande av ensamkommande barn och unga är mycket begränsade. Att därtill kunna bedriva ett kvalitativt mottagande och dessutom utveckla verksamheten framstår som en särskild utmaning, i synnerhet för de 104 kommuner som inte mottog något ensamkommande barn under 2023.

I länsstyrelsernas lägesbildsenkät ställs frågor till kommunerna kring beredskapen gällande mottagande av ensamkommande barn. Liksom föregående år är det ca 20 procent av kommunerna som bedömer att deras beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024 är *mycket* eller *ganska god*. Närmare hälften (47 procent) bedömer beredskapen som *ganska dålig* eller i vissa fall *mycket dålig* vilket är en ökning med sju procent från föregående år. Det är fortsatt 20 procent av kommunerna som har valt alternativet *varken eller*.

Beroendet av familjehemsplaceringar och den låga tillgången till HVB, tillsammans med en utmanande arbetssituation inom socialtjänsten, bidrar till den begränsade beredskapen. En oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn inträffade i viss mån under 2022 i och med mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Ökningen hanterades förhållandevis väl, vilket till stor del kan förklaras av att de ensamkommande barnen från Ukraina i mycket stor utsträckning placerades i sina nätverk genom

familjehemsplaceringar eller privatplaceringar⁷. Minskningen av antalet HVB och bristen på familjehem påverkade därmed inte situationen i samma utsträckning som om dessa barn och unga hade kommit utan nätverk.

Länsstyrelsen anser inte att det går att dra slutsatsen att samma förutsättningar för mottagande finns i det fall vi åter ser en ökning av antalet barn, utifrån det faktum att det inte går att utgå från att kommande målgrupper kommer med eller till ett nätverk i samma utsträckning som de barn som kom under 2022. Barnens förutsättningar och hur dessa går i samklang, eller inte, med vårt mottagningssystem är svåra att förutse vilket innebär att kommunerna fortsatt behöver ha en hög beredskap.

Kommunernas förutsättningar att tillgodose behovet av boende har dessutom försämrats. I årets lägesbildsenkät bedömde närmare hälften (44–49 procent) av kommunerna att kapaciteten att tillgodose behovet av boende för ensamkommande barn och unga under och över 18 år var *mycket god* eller *ganska god*. Detta är en minskning då 60–70 procent av kommunerna uppgav att kapaciteten var *mycket god* eller *ganska god* föregående år. I årets enkät har 20–30 procent valt alternativet *kan ej bedöma*.

Bristen på familjehem är en utmaning som regeringen adresserat under 2023 och något som lägesbildsenkäten bekräftar. Även i de fall det finns tillräckligt med familjehem krävs särskild kompetens för att säkerställa att det ensamkommande barnet får det stöd som behövs i familjehemmet, vilket i sin tur kräver kompetens hos socialtjänsten. Specialkompetens kring ensamkommande barn och deras utsatta situation hos de aktörer som finns närmast barnet är även ett viktigt verktyg för att minska risken för att barnet avviker från sin placering och avviker från samhällets vård. I 2022 års återrapportering påtalade länsstyrelserna några av de problematiska effekter som följer av kommunernas begränsade tillgång till placeringsalternativ. En sådan effekt är risken att placeringar görs i barnets nätverk för att lösa behovet av boende snarare än utifrån vilken typ av placering som skulle vara den bästa för det enskilda barnet, detta framkommer bland annat av fritextsvaren i lägesbildsenkäten.

I 2022 års återrapportering rapporterade länsstyrelserna om att vi fått signaler om att ensamkommande asylsökande barn i förekommande fall placeras i stödboende i brist på andra boendebalternativ – en boendeform som är avsedd för ungdomar med en hög grad av självständighet och företrädesvis unga vuxna. Som en följd av dessa signaler utvecklades lägesbildsenkäten och de frågor som fanns kring boende under 2023. Som tidigare redovisats i denna rapport uppgav drygt 20 procent av de svarande kommunerna att stödboende är den vanligaste boendeformen för ensamkommande barn (exklusive barn som beviljats skydd

---

⁷ [Beredskap och kapacitet i mottagandet av ensamkommande barn och unga återrapportering 2022 - Länsstyrelsernas integrationsarbete \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/beredskap-och-kapacitet-i-mottagandet-av-ensamkommande-barn-och-unga-aterrapportering-2022)

enligt massflyktsdirektivet). Länsstyrelsen har även fått information om att kommunala HVB avvecklats och barn som en konsekvens av detta fått flytta till stödboende. Länsstyrelserna avser att fortsätta följa utvecklingen kring boendeformer.

Ytterligare en effekt av bristen på placeringsalternativ är att kommuner emellanåt placerar ensamkommande barn i externa placeringsformer i annan kommun. Av lägesbildsenkäten framgår att mindre än hälften av kommunerna uppger att kapaciteten att tillgodose boende i den egna kommunen var god eller mycket god, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Detta indikerar att det finns en ökad risk för att barn placeras i en annan kommun. För denna typ av placeringar finns det lagmässiga begränsningar som kräver en överenskommelse mellan de båda kommunerna. Likt föregående år gör länsstyrelserna bedömningen att det är tveksamt i vilken grad denna lagstiftning efterlevs.

7 Avslutande kommentarer

Utifrån den samlade redovisningen vill Länsstyrelserna ge följande medskick

- Förläng tiden för kommunernas statliga ersättningar för nyanlända

I nuvarande system får kommunerna schablonersättning för den tid som den nyanlända ingår i etableringsprogrammet, vanligtvis i två till tre år. Som noterats genomgående i den här rapporten, dels genom statistik från Arbetsförmedlingen men framför allt av kommunernas och länsstyrelsernas rapporteringar, så upphör inte kommunernas insatser och arbete med individer efter de initiala tre åren. Schablonersättningarna skulle därför kunna följa med en individ längre tid än längden på etableringsprogrammet. Det kommer bidra till att upprätthålla kommunernas beredskap och kapacitet även i tider av lågt initialt mottagande då kommunerna får möjlighet att fortsätta ge stöd och insatser för de som togs emot fler flera år sedan.

- Säkerställ att kostnader för mottagande av ensamkommande barn fullt ut täcks

Länsstyrelsen ser en viss ökning av användandet av boendeformer som har lägre kostnader för kommunen, så som privatplaceringar och stödboenden. Gruppen ensamkommande från Ukraina skiljer sig på så vis att en större andel rest till Sverige med sitt nätverk, vilket ökat möjligheten till placeringar inom nätverket. Gruppen asylsökande ensamkommande barn och unga har dock i stort samma sammansättning som tidigare år och vi ser inga tecken på att behovet hos denna grupp minskat över tid. Förändringen av boendeplaceringar ser vi snarare som en konsekvens av minskade ekonomiska resurser än minskade behov hos målgruppen. I och med kommunernas ökade kostnader ser vi stora risker att denna trend fortsätter.

- Behov av långsiktiga, hållbara boendelösningar till anvisade nyanlända

Med nuvarande lagstiftning delar Sveriges kommuner på ansvaret för det initiala mottagandet av anvisade nyanlända. En hög andel kommuner tillämpar dock fortsatt kortsiktiga boendelösningar vilket medför att det långsiktiga mottagandet inte är så jämt som det borde vara om lagstiftningen fullt ut hade nått sitt syfte. Länsstyrelsen ser behov av långsiktiga, hållbara boendelösningar till anvisade nyanlända och ett system som möjliggör detta. Kommunernas ansvar att tillhandahålla så långsiktiga boendelösningar som möjligt bör tydliggöras i ett framtida system för bosättning. Kvaliteten i boendelösningarna är också önskvärt att tydliggöra och särskilt ur ett barnperspektiv. Ur ett rättighets- och integrationsperspektiv är hållbara boendelösningar nödvändigt. Alla barn som anvisas till Sveriges kommuner bör få samma förutsättningar till ett tryggt boende, oavsett vilken kommun som barnet anvisas till. Som länsstyrelserna har

poängterat i tidigare återrapporteringar så ser vi behov av att bestämmelserna om bosättning innehåller grundläggande krav på bostadskvalitet.

- Vidta åtgärder som framkommit i arbetet med utredningen *Gode män och förvaltare – en översyn (2021:36)*

När det gäller mottagande av ensamkommande barn är tillgången till god man och ställföreträdande vårdnadshavare en förutsättning med nuvarande mottagningssystem. Utredningen *Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36)*⁸ välkomnades av länsstyrelserna när den kom. Flera av de länsstyrelser som var remissinstanser underströk vikten av att god man beviljas för ett ensamkommande barn oavsett om barnet söker uppehållstillstånd eller inte, och då särskilt med de ensamkommande barn som kommer som kvotflyktingar i åtanke. Länsstyrelserna påtalade redan 2021 vikten av att ett skyndsamt tydliggörande i frågan. Vi önskar uppmärksamma att frågan fortfarande inte är löst och att det innebär rättsliga förluster för redan utsatta barn. Länsstyrelserna ser att de åtgärder som bland annat Länsstyrelsen Skåne föreslagit i sina remissvar till utredningen *Gode män och förvaltare – en översyn (2021:36)* bör vidtas skyndsamt för att ensamkommande barn inte ska lida rättsförlust.

Rapporten har författats av Karin Eriksby, Länsstyrelsen Örebro och Sofia Maherzi, Länsstyrelsen Uppsala. Ärendet har beslutats av Länsråd Daniel Gustafsson efter föredragning av nationell samordnare Michella Zayat.

Daniel Gustafsson
Länsråd, Länsstyrelsen i Västernorrland

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

---

⁸ [Remiss av SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491313/1/2021-03-26)

8 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland